

Maar het vuur voor het heilig beginsel, dat altoos in hem brandde, verzwaakte niet het minst. In den strijd der geesten leeft hij nog geheel in. Hij werkt nog. Hij bidt nog. Wij danken er Gode voor. Moge zijn oog nog veel goeds van het Gereformeerde leven in zijn tegenwoordige ontwikkeling aanschouwen. Moge het het Gereformeerde volk steeds duidelijker worden, welk een voorname persoonlijkheid het in den jubilaris bezeten heeft en nog bezit. HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

In de spanning der onzekerheid.

De groote onzekerheid, die gedurende en sinds den wereldoorlog over de volkeren gekomen is, en het leven drukt, het uitzicht beneemt en de harten benaauwt, werpt haar sombere schaduw ook over het maatschappelijk en politiek leven in ons vaderland. Ook ten onzent is er een zoeken en tasten naar den rechten weg, en een vragen om het verlossend woord, maar in plaats van dat het licht daagt, en op economisch terrein de malaise inkrimpt, verzwaren zich de lasten, en zien talloos velen met angst en bezorgdheid den winter tegemoet. Het is er dezen zomer niet beter op geworden. De crisis heeft zich eerder verscherpt, dan dat er ook maar eenige ontspanning is ingetreden, en wel is het resultaat van de laatste jaarbeurs niet tegengevallen, doch voor optimistische verwachtingen is er nog geen plaats. En wie wijst het rechte pad? Zelfs de knapste economen peinen nog op een uitweg uit dezen wirwar, en het schijnt dat de wereld met machteloosheid en verblindheid is geslagen. En o zeker, als christen wandelen wij principieel niet in het duister. Ideëel genomen, zien wij den weg duidelijk en klaar. Voor ons is de ellende dezer tijden geen raadsel, en ligt de diepste oplossing van alle moeilijkheden niet in het onzekere; doch praktisch, als het aankomt op den juiste levensvorm, moeten ook wij ons ernstig en nog eens ernstig bezinnen, eer wij een antwoord geven.

Dat is juist de groote moeilijkheid, waarvoor het nieuwe ministerie zal staan.

Het ziet zich tot taak gesteld om in de verwarring, die er overal heerscht, orde te scheppen, en te midden van felbewogen golven rechten koers te houden naar betere regeling der financiën en economische verlichting, doch welk een ontzaglijk zware taak! Welk een reuzenarbeid, en wel in de eerste plaats, omdat, en laten we het toch verlijk bekennen, wij zelf mede schuldig staan aan den ongunstigen toestand, waarin wij thans verkeeren. Wat ik daarmee bedoel? Laat ik ter verduidelijking even herhalen, wat ik voor twee jaar in ditzelfde blad schreef (No. 3, 15 October '20), over de beroeringen op sociaal terrein. Ik merkte toen op:

„De verwarring vindt haar oorzaak ook hierin, dat de laatste zes jaren een radicale breuk hebben geslagen met het verleden. Tusschen den toestand in het begin van 1914 en dien van nu ligt, ja in werkelijkheid een korte spanne tijds van pas een halve decennie, maar als we op de groote veranderingen die plaats vonden, letten, is het alsof we tientallen van jaren vorder zijn.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door
J. C. RULMANN.
XLIX.

46. Lijst van Psalmverzen, ten dienste van predikdienst, catechisatie en huisgezin. Amsterdam, H. de Hoogh & Co.

Onder dagteekening van 6 Dec. 1872 liet Dr Kuyper aan deze Lijst die voor 10 cents verkrijgbaar was, dit woord voorafgaan:

Bijgaande lijst bevat de Psalmverzen, die ik op mijne verschillende Catechisatiën leeren liet. Ter vergemakkelijking van repetitie liet ik haar drukken. De catechisanten hebben die(n) dan voor zich liggen en zien daarin den aanhef. Ook bij het kiezen van psalmverzen voor den predikdienst bracht deze lijst mij vaak goede bruikbare psalmverzen voor den geest, die mij anders op dat oogenblik licht ontglipt waren. Vooral merkte ik, dat men bij de huiselijke godsdienstoefening in menig gezin tot bestuur der keuze en ter herinnering, van deze lijst dienst had. Het verzoek van den Uitgever, om het nu toch gedrukte ook in den handel te brengen, sloeg ik daarom niet af.

Deze lijst van meer dan 400 Psalmverzen bevestigt wel het getuigenis, dat Dr Kuyper zijn catechisanten veel uit het hoofd liet leeren.

Ook kan men er uit zien, aan welke Psalmverzen hij de voorkeur gaf.

Als proeve drukken we hier n halve bladzijde af:

Psalm 41:7: Looft Israels God; roept, door all eeuwigheid.
Psalm 42:1: 't Hijgend hert, der jacht ontkomen.
Psalm 42:8: O, mijn ziel! wat buigt g'u neder. (Want Gods goedheid.)
Psalm 42:5: Maar de Heer zal uitkomst geven.

En die sprong is te groot geweest.

Die overgang uit een wereld, waarin op sociaal terrein zich wel de vragen vermenigvuldigen, doch de geleidelijkheid nog den scepter voerde, in een tijd vol onzekerheid en mutatie hebben wij niet kunnen verdragen, en door die breuk is het leven veel te veel geschokt. Wij zijn uit onze kracht gegroeid. Wij hebben ons evenwicht verloren. De harmonische, evenredige ontwikkeling van alle geleidingen in het maatschappelijk geheel, en dat is toch de waarachtige sociale bloei, is onmogelijk geworden, en nu kermt en jammert de wereld van disharmonie.

Laat ik een voorbeeld mogen noemen.

De acht-urige arbeidsdag is voor sommige bedrijven beslist noodzakelijk, en er zijn tal van werkzaamheden, die om nog korter werkduur vragen, maar voor heel het bedrijfsleven is hij toch geen vereischte. Alle arbeid is in dit kourslijf van een bepaald aantal uren niet te dringen, en al moet de Overheid waken voor verkeerde exploitatie van de arbeidskrachten, de toepassing van één regel voor alle bedrijven, zal, waar de arbeid zoo gevarieerd is, op schade voor het economische leven in zijn geheel uitloopen. En gesteld, dat deze acht-urige werkdag over de gansche linie een onafwijshare eis was, dan kan het maatschappelijk organisme er toch niet tegen, dat met een grooten sprong deze sociale begeerte realiteit wordt.

Hier had de geleidelijkheid moeten betracht worden.

Zoo'n vaart is niet bij te houden, en al is het nu waar, dat alle verhoudingen radicaal zijn omgekeerd, en we, bij zooveel veranderingen, wel moesten meespringen, toch is aan deze sprongen en schokken de groote beroering en onrust dezer dagen in niet geringe mate te danken.

Men versta mij echter goed.

Het lag niet in mijn bedoeling critiek te oefenen op de sociale bemoeiingen van dit ministerie, of de noodzakelijkheid van sociale hervormingen te betwisten, want het werd meer dan tijd, dat de regering ingreep. Het maatschappelijk evenwicht was verstoord, en als de schaal nu naar den anderen kant doorslaat, is deze overdrijving voor een groot deel te verklaren uit de onrechtvaardige arbeids-toestanden van een vroeger tijdvak. Er moest verbetering komen, doch deze „reformatie“ is mij te ruw en te haastig geschied. Het was een jacht om sociaal het snelst vooruit te komen. We konden onszelf niet bijhouden, en de eisch der geleidelijkheid werd teveel uit het oog verloren. Maar van deze overijling mag niet alleen den betrokken minister een verwijt gemaakt. Het komt mij voor, dat, indien er van schuld sprake is, de particulieren veel schuldiger staan, en menigeen, die toen, ongetwijfeld uit nobele motieven en met een warm hart, den weg der vooruitstreving insnelde, nu, bij kalme bezinning en nuchtere beschouwing, gaarne op z'n schreden terugkeert.

Men noeme dit niet enkel reactie.

Zeker, er schuilt reactie onder.

Er zijn christenen, die na de November-dagen van 1918 door een bevestiging van sociaal gevoel aangetast werden, en ons verbaasden door hun plotselinge bekeering, doch wier liefde al lang weer bekoeld, en in kil-conservatisme teruggeslagen is. Zij kennen niets dan critiek op de tegenwoordige sociale maatregelen, en hunkeren naar den ouden tijd, toen van den arbeid gehaald kon worden, wat er te halen viel, en met den werkmeneer al heel weinig gerekend werd. Doch er zijn ook an-

Psalm 42:7: O mijn ziel! wat buigt g'u neder? (Menigwerf.)

Psalm 43:3: Zend, Heer! uw licht en waarheid neder.

Psalm 43:4: Dan ga ik op tot Gods altaren.

Psalm 44:14: Sta op, o God! toon medelijden.

Psalm 45:2: Gori, gori, o Held! uw zwaai aan uwe zijde.

47. De sneeuw van den Libanon. In: „De Zaaier“. Eerste Jaargang, 6e Aflevering, 1872, blz. 161—165. Amsterdam, H. de Hoogh & Co.

Het geïllustreerde maandschrift „De Zaaier“, tijdschrift voor Boer en Boer, onder redactie van Dr Cohen Stuart trachtte te voorzien in de behoefte aan degelijke Christelijke lectuur, die ook wetenschappelijke onderwerpen zóózeer naar de oppervlakte brengt, dat zij door min-ontwikkelde en eenvoudigen te genieten zijn. Uitgaande van de openbaring en steunende op het geloof in den opgestanden Christus, was het de bedoeling van redacteur en medewerkers, samen te werken tot bevordering van kennis, geloof en liefde, tot heerlijkheid Gods. Tot de medewerkers behoorden: Dr J. Brummelkamp, E. Gerdes, Dr P. Huet, Dr Ph. J. Hoedemaker, Dr J. J. L. ten Kate, Dr A. Kuyper, H. J. van IJssel, Prof. J. J. van Oosterzee, W. van Oosterwijk Bruyn, E. J. Veenendaal en anderen.

Bovengenoemd opstel van Dr Kuyper is een Kerstoverdenking naar aanleiding van Jeremia 18:14. Het leven Gods, dat neerdaalt van den hemel, wordt hier vergeleken bij de sneeuw van den Libanon, en het Rotswater des veds wordt beeld voor het onheillevol leven dat geput wordt uit de diepten, uit de schatten, uit de genietingen dezer aarde, in Magiek, Empirisme en Sensualisme.

Om echter ten volle eewaardeerd te worden

deren. Er zijn ook velen, die met waarachtigen ernst streven naar sociale verbetering, en alle krachten willen inspannen om den sozialen vrede te bevorderen, maar thans zich even ernstig afvragen, of de economische toestand zulk een sprong kan verdragen, als in de vorige jaren gewaagd is. Die stemmen mag men niet als reactionair afwijzen. We hebben er naar te luisteren, en met hen ons te zetten tot zelfcritiek. En dan niet slechts ten opzichte van het maatschappelijk vraagstuk. Ook de regeling van het onderwijs dwingt tot herziening, en wie de laatste leiders over de vrije school in „De Standaard“ gelezen heeft, zal toestemmen, dat ook in dit punt niet de zuinigheid maar de vrijgevigheid de wijsheid bedrogen heeft, en de pacificatie veel soberder kon toegepast zijn.

Deze stand van zaken maakt de regeeringstaak moeilijker.

Vooral voor een tweede kabinet-Ruys.

Het moet, zij het ook door de omstandigheden gedrongen, eenige schreden terug, en eigen werk herzien, en die taak schijnt mij verre van gemakkelijk toe. Daarom zou het niet vreemd geweest zijn, wanneer de tegenwoordige kabinetsformateur voor deze eer had bedankt, en een geheel nieuw ministerie ware opgetreden. Want dat er koerswijziging, zij het dan in „technische herziening“ of „mildere toepassing“, moet komen en komt, betwijfelt niemand.

Er is nog een andere zwarigheid.

Deze, dat de toegezegde en noodzakelijke bezuiniging en versobering velen zal ontnemen, wat zij eenmaal verkregen hebben, en niet gaarne loslaten. Het is op dit oogenblik nog niet te overzien, welke gevolgen een salarisvermindering met zich mee zal slepen, doch de ruimeoerigheid onder het spoorwegpersoneel geeft geen hoop op een kalme solutie. Het zal steenen regenen, heeft „De Standaard“ gezegd, en ieder is er van overtuigd, dat, wanneer het roer omgewend wordt, we door storm en onweer zullen varen. Daarom mag wel op groote voorzichtigheid worden aangedrongen, en onderstreep ik gaarne de ernstige vermaning van onze christelijke sociale organen, om niet in de eerste plaats de loonen der arbeiders en de salarissen naar beneden te halen. Zeker, er zijn loonen, die kunnen dalen. Er zijn bedrijven, waarin de bezuiniging kan worden doorgezet, maar wanneer ik denk aan tal van gezinnen, die van f30—f40 per week en minder moeten leven, en wanneer ik zie op hen, die na jaren van bekrompen leven in sociale ellende, pas in den laatsten tijd van den druk bevrijd zijn, huiver ik, indien er een generaal loonsverlaging wordt ingevoerd. Men probeere het eerst op alle andere manieren. En zeker, de beste staatsfui staan aan wal, en ons leekenoordeel zal wel kortzichtig zijn. Ontzeilt men de eene klip dan verspert de andere weer den doortocht, maar ik waag het toch de vrees uit te spreken, dat, indien de billijke arbeidsverruiming, die verkregen werd, geknot werd, de sociale onvrede niet te overzien is.

Moeten we daarvoor dan uit den weg gaan?

Moet dan niet het offer worden gebracht?

Kan ons volk ten gronde gaan terwille van een bepaalde klasse?

Deze vragen worden vernomen, en ze zijn te vermenigvuldigen, en het kost waarlijk niet veel woorden om een niets ontziende operatie te verdedigen. Maar we moeten ook billijk wezen. Wij

zou het schoone, dien doordachte stuk beter op z'n plaats zijn geweest in een tijdschrift als „De Vereniging, Christelijke Stemmen“.

48. Vrijheid. Rede ter bevestiging van Dr Ph. S. van Ronkel, gehouden den 23 Maart 1873 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Amsterdam, H. de Hoogh & Co. 1873.

Getrouw aan het geijkt gebruik om ter bevestiging in de Kerk van „het stuk der Kerk“ te handelen, bespreekt Dr Kuyper hier in korte trekken het pleit, hoe en voor de Maatschappij, waarin de Kerk optreedt, en voor de Kerk van Christus zelf, en voor haar Dienaren, de echte menselijke vrijheid tot haar recht komt.

Hij teekent hier zijn ideaal van een vrije Kerk naar amerikaansch model.

Achter de predicatie zijn enkele aantekeningen gevoegd, die in de nieuwe uitgave van 1913 niet meer voorkomen; o.a. een over Artikel 36, waar we de merkwaardige stelling lezen, dat de Staat den plicht, hem in dit artikel opgelegd, juist niet volvoert, zoo hij doet, wat naar inzicht van vroegere dagen als plicht voor hem gold.

Verder vindt men hier de persoonlijke toespraak tot den Bevestigde, dien Dr Kuyper, niet slechts als man van wetenschap, maar ook als geestverwant begroet.

Dr van Ronkel had tijdens de vacaties van Dr Kuyper reeds meermalen hoofdartikelen in De Heraut en in het zondagnummer van De Standaard voor hem geschreven.

Enkele jaren later zou hij zijn „Bijbelbezinnen voor het Volk“ aan Dr Kuyper opdragen, hem roemend, als den Vader en grondlegger der herleeft studie van de Gereformeerde Theologie in ons land.

moeten scherpe hebben dig is, lgen en dividend ons erns minst-ge bering v brengen

Het n Het h onze Go mate Zij en kloek mannelij weg En volk een en voorn ken, dat tige mot viel kon mogen t woordige van arb houding, om de o wier ve maire o dachte hanen zinning, Zijn Wo Wij v Hoe l we, nu zijn arb is in ne waar w worden, Vragen, weten v hand oc

Voor is opge heid ge

E ook dien Ir wijs V niet nots T de prer toel H aan even zien H tege wee ver toel onn V von ste Ze ver de den H dan met wai Soc Ove rek dee sys tisd prij de kin voc I gel last gev I zol liet het I dat veen W var kut eer me v naa op sch vrj